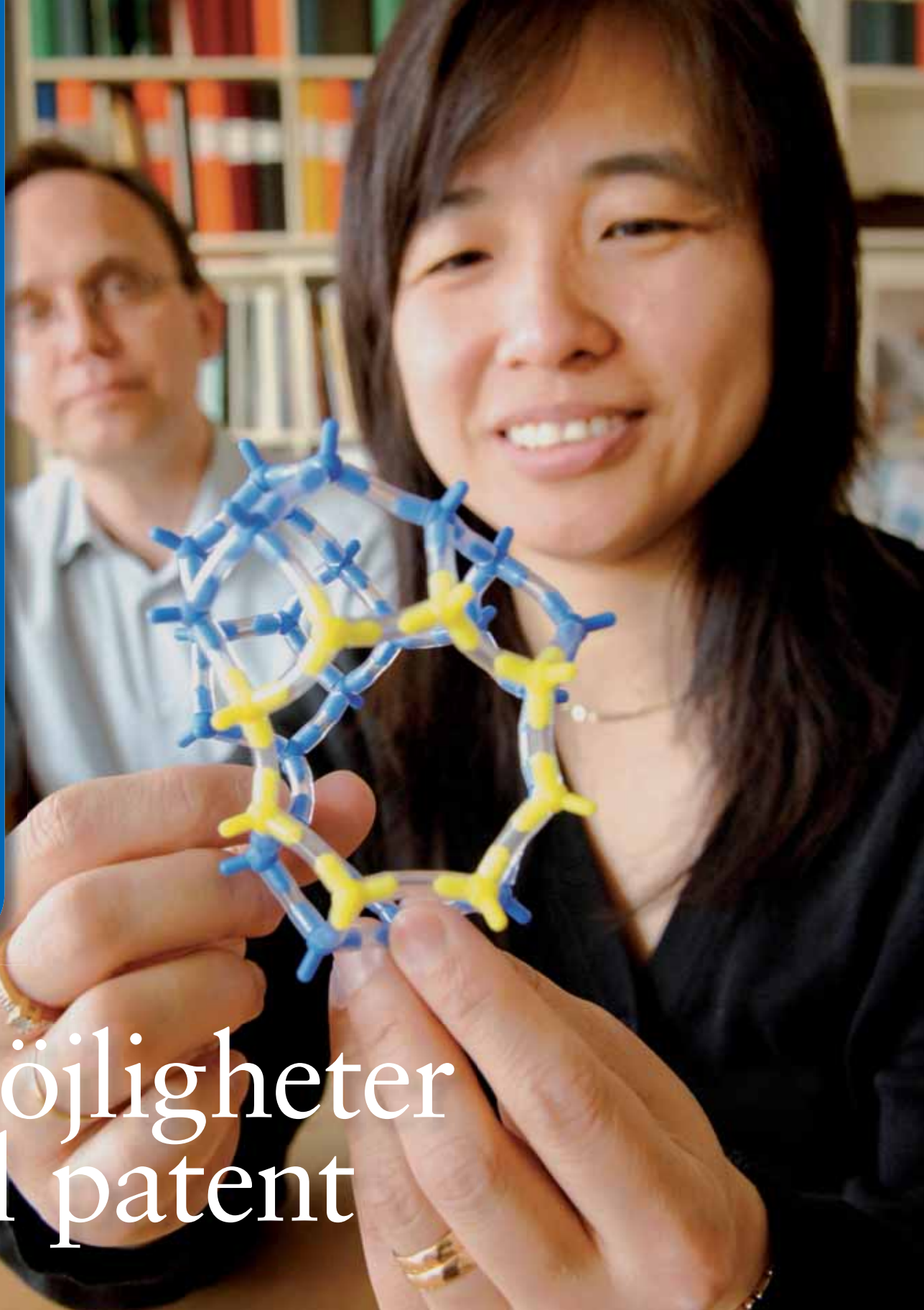

A woman with dark hair is smiling and holding a blue and yellow molecular model. A man is visible in the background, looking at the model. The background is a bookshelf.

Möjligheter till patent

Open access

Fri tillgång gynnar forskning [Sid 3](#)

Dyrare luncher

Kritik mot Lantis [Sid 16](#)

Sudokun

Klurigheter inför sommaren [Sid 22](#)

SU-NYTT 3/2006

Innehåll

Tema: Open Access

- Fri tillgång till forskningsresultat har brett stöd Sid 3
Bred spridning kan gynna forskningen..... Sid 5

Utbildning

- Doktoranders behov måste uppmärksammas Sid 6
Färre sökande till sommaren och hösten Sid 7
Mitt uppe i Bolognaarbetet Sid 8

Forskning

- Möjlighet för lärare att ta patent Sid 10
Läraryrket tar inte huvudfrågan Sid 10
Svårt få ut material om krigsförbrytare Sid 11
Medias makt över politiken Sid 12

Samverkan

- Sushi och japansk musik vid forskardag Sid 14
Teater om matematisk gåta Sid 14
Mentorer hjälper forskare möta näringslivet Sid 15

Arbetsplats

- Kritik mot nyordning på Lantis Sid 16
Ändringar i anställningsskyddet Sid 17
Sjunkande förbrukning av papper Sid 18
Färre parkerade bilar med trängselskatt Sid 18

Namn och nytt sid 20

Sommarsudokun sid 22

Upptäck ditt universitet

- Spår av historien i Frescati..... Sid 23

Profilen: Carina Holmberg

- Prefekt med konsumentperspektiv Sid 24

SU-NYTT är personaltidningen vid Stockholms universitet.
Upplagan är 6 500 exemplar.

Adress: SU-Nytt, Enheten för kommunikation och samverkan,
Stockholms universitet, 106 91 Stockholm, fax 08-15 36 93

Ansvarig utgivare: Sofie Mauritzon, sofie.mauritzon@eks.su.se

Redaktör: Per Larsson, per.larsson@eks.su.se, tfn 08-16 44 64

Grafisk form och layout: B Adolffson Design

Foto: Orasis Foto/Mia Åkermark (MÅ)

Tryck: US-AB, 2006

ISSN 1103-2375

Nästa nummer utkommer 25/9, manusstopp 31/8.

Omslagsbild: Xiadong Zou har upptäckt ett nytt material som hon funderar på att patentera. Foto: Orasis Foto/MÅ

[Ledare]

Utmärkta insatser

Sommaren är nära förestående och jag hoppas att alla medarbetare får en fin semester med sol och värme. Själv kommer jag som alltid att tillbringa sommaren i Stockholms skärgård. Det gångna läsåret har präglats av stora utredningar, projekt och ansökningsomgångar som jag tror alla vid vårt universitet på något sätt har varit inblandade i, och jag vill uppmärksamma de utmärkta arbetsinsatser som gjorts i dessa sammanhang. Jag har under mina besök runt om på universitetet mött många medarbetare och gläder mig åt det stora engagemang som finns för att hela tiden utveckla och förbättra vår utbildning och forskning. Forskningsresultat från vårt universitet uppmärksammas i olika sammanhang varje vecka. Vi förekommer också ofta i samhällsdebatten. Under läsåret har ett hundratal debattartiklar med våra forskare publicerats.

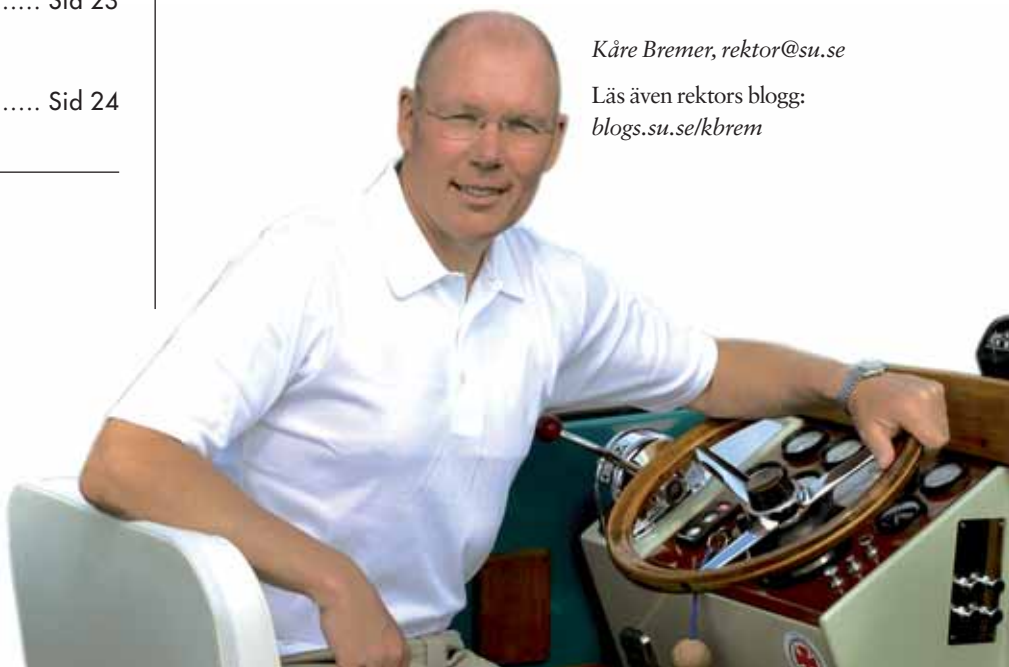
Bolognaprocessen går mycket bra. Vi har fastställt en handlingsplan utarbetad av Bolognagruppen och med studentkårens fulla stöd. Varenda institution jag besökt under året vittnar om att arbetet pågår för fullt. Vi ligger före de flesta andra lärosäten med planeringen. Jag är medveten om att grundutbildningsresurserna är för snålt tilltagna, speciellt med tanke på att vi nu ska utöka grundutbildningen med en avancerad nivå för masterexamen. Jag och mina rektorskolleger för hela tiden en diskussion med regeringen och utbildningsdepartementet om dessa frågor.

Ett stort arbete har lagts ned på att utforma alla universitetets storansökningar till starka forskningsmiljöer som Vetenskapsrådet, Vinnova, FAS, Formas, SSF, Mistra och Riksbankens jubileumsfond inbjudit till. Hitills har vi varit lyckosamma med att gå vidare till slutomgången i de utlysningar där man tillämpat ett tvåstegsförfarande. Under sommaren kommer beslut från flera av finansörerna. Jag är mycket nöjd med de helhjärtade insatser som lagts ned på att utforma våra ansökningar. Reginautredningen och alla dess arbetsgrupper har utfört ett enormt arbete och gruppen har presenterat ett genomarbetat och mycket bra förslag till en utbildningsvetenskaplig fakultet vid Stockholms universitet. Universitetsstyrelsen och Läraryrshögskolans styrelse har när detta läses behandlat förslaget. Jag kommenterar styrelsebesluten på vår webbplats.

Jag vill här ta tillfället att tacka studentkårens ordförande Lotta Karlsmark och vice ordförande Emily Rosenqvist för ett års fint samarbete nu när de lämnar över stafettpinnen till en ny kärledning. Tack till alla medarbetare för alla goda insatser. ■

Kåre Bremer, rektor@su.se

Läs även rektors blogg:
blogs.su.se/kbrem

Fri tillgång till forskningsresultat har brett stöd

Universitetet driver på för att forskare ska arkivera avhandlingar och artiklar i en öppen digital databas. Tanken är att resultaten ska få större spridning. Målet är fri tillgång till vetenskaplig information på Internet genom så kallad open access.

Ett fritt informationsutbyte och spridning av forskningsresultat är grundläggande inom forskningen. Med detta som bakgrund arbetar nu universitetet för att öka tillgängligheten till forskares resultat.

– Fri tillgänglighet är också viktig för att stoppa exploateringen av forskningsresultat som sker hos de stora tidskriftsförlagen med sina dyra prenumerationsavgifter, förklarar rektor Kåre Bremer.

Han tycker liksom många andra att det är absurt att forskning som betalats med offentliga medel och som ofta granskas gratis av andra forskare, kostar stora summor att få tillgång till genom prenumerationsavgifter till privata förlag. Open access är ett sätt att nå fler forskare, men också andra grupper i samhället som inte kommer åt vetenskapliga tidskrifter så lätt.

Universitetet planerar nu åtgärder för att öka arkiveringen av publicerade artiklar i DIVA, en öppen digital databas som är ett samarbete mellan 15 lärosäten. Idag registreras alla avhandlingar vid universitetet elektroniskt och över hälften ligger ute i fulltext och är sökbara via Internet. Även många uppsatser finns i databasen.

– Forskare lägger redan idag in bibliogra-

fiska uppgifter i databasen. Att samtidigt lägga ut en artikel i fulltext är inte svårt, och det är något som ökar synligheten för det vi producerar vid universitetet, förklarar Kåre Bremer.

Som ett led i att främja open access planerar rektor även att skriva under Berlin-deklarationen, något som redan gjorts av bland annat Vetenskapsrådet och Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF. En lång rad europeiska organisationer står bakom deklarationen från 2003. Grundtanken är att uppmuntra forskare att publicera resultat fritt tillgängligt på Internet, samt att utveckla kvalitetssäkringen inom open access och få den att meritvärderas på samma villkor som traditionell publicering.

Fler fria tidskrifter

En arbetsgrupp vid universitetet har under året undersökt intresset för open access. Gruppen var enig över fakultetsgränserna om värdet av ökad tillgänglighet och att arkivera resultat i DIVA. Wilhelm Widmark, chef för avdelningen för e-resurser på universitetsbiblioteket, som lett arbetsgruppen pekar på att värdet av den öppna data-

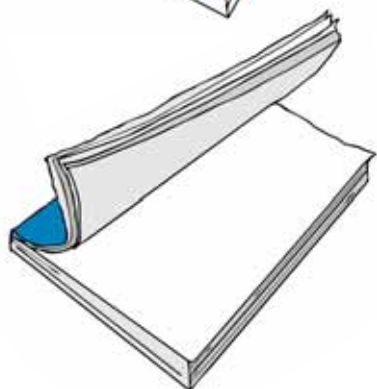

basen blir större ju mer komplett materialet i den är.

– Det är viktigt att forskare försöker få in i sina publiceringsavtal att de får arkivera sina artiklar. Redan idag tillåter över 90 procent av förlagen det.

En mer direkt väg till fri tillgänglighet är att publicera direkt i open accesstidskrif-

”Open access är ett sätt att nå fler forskare, men också andra grupper i samhället som inte kommer åt vetenskapliga tidskrifter så lätt”

ter på nätet. Det är tidskrifter som ofta har samma kvalitetskontroll som traditionella tidskrifter, men där forskaren behåller rättigheterna till sin artikel och den blir gratis att läsa och använda.

Antalet fria tidskrifter växer snabbt. Samtidigt ökar avgifterna för prenumerationer för traditionella tidskrifter. Kostnaderna för biblioteket ligger i år på cirka tolv miljoner kronor, eller nära 60 procent av anslaget för inköp. När det gäller att spara pengar har dock övergången till open access ännu inte någon direkt effekt.

– Vi kommer fortfarande att vara tvungna att ha kvar prenumerationerna i många år framöver. Open access blir ett komplement, säger Wilhelm Widmark.

Avgift för att publicera

Något som fortfarande är oklart är hur finansieringen av de fritt tillgängliga tidskrifterna ska se ut. Redaktioner och kvalitetskontroll kostar pengar och dagens system med prenumerationer kan ersättas med att författare i stället betala en avgift för att få publicera sin artikel. Idag finns en rad sådana tidskrifter med en avgift på tusen dollar eller mer.

– Här behövs någon form av stöd, kanske från forskningsfinansiärer som vill att den forskning de stödjer också får så stor spridning som möjligt, säger Wilhelm Widmark.

Han var nyligen på en konferens om open access där representanter för den stora forskningsstiftelsen Wellcome Trust förklarade att man kräver arkivering i databasen PubMed Central eller någon annan form av fri tillgänglighet för forskning man stödjer – och tänker bidra med resurser för eventuella publiceringskostnader. Den stora amerikanska hälsovårdsmyndigheten NIH ställer liknande krav.

Kåre Bremer ser inte avgifter för publicering som ett problem, jämfört med fördelarna med open access. Han anser att det gäller för forskare att budgetera för publiceringen som en del av sitt forskningsprojekt.

– I arbetet med att ta ett projekt från start

till mål måste det även ingå att publicera vad man kommer fram till. Kostnaden blir dessutom marginell jämfört med vad det kostar att ta fram resultaten.

Citeras oftare

Tillgänglighet i all ära – en grundläggande fråga för forskarna är ändå att de vill publicera sig i tidskrifter med högt anseende. Wilhelm Widmark ser att fler och fler alternativ av hög kvalitet dyker upp i olika citeringsindex, bland annat genom att redan existerande tidskrifter som ges ut av vetenskapliga organisationer går över till open access. Även vissa förlag börjar erbjuda open access, bland annat Oxford och Springer.

– Dessutom visar studier att artiklar som är fritt tillgängliga citeras många gånger fler än om de är publicerade i traditionella tidskrifter, förklarar han. ■

Fakta – open access

Forskningsresultat som publiceras med open access på Internet är fria att läsa, citera, ladda ned och skriva ut. Antingen kan forskare arkivera redan publicerade artiklar i stora öppna databaser eller så kan de publicera direkt i tidskrifter på nätet som praktiserar open access. En lista över sådana inom olika forskningsområden går att hitta med söktjänsten DOAJ som listar över 2200 tidskrifter. För att undersöka vilka tidskrifter som tillåter arkivering finns tjänsten SHERPA. På Universitetsbibliotekets webbplats under rubriken ”Dags att publicera” finns länkar till dessa tjänster och här kan du också läsa mer om databasen DIVA och open access. Till hösten planerar biblioteket en informations-satsning kring open access med bland annat en konferens för intresserade forskare.

Bred spridning kan gynna forskningen

Forskarna börjar inse värdet av att göra forskningsresultat fritt tillgängliga. Tobias Hübinette är en av dessa forskare.

Min avhandling trycktes i några hundra exemplar, men på nätet har över 15 000 hittat den och jag får regelbundet respons från olika håll i världen, säger Tobias Hübinette.

Liksom allt fler nyblivna doktorer har han lagt ut sin avhandling i fulltext på databasen DIVA. Hans forskning vid Institutionen för orientaliska språk om den koreanska adoptionsfrågan har uppmärksammats mycket, och han toppar listan över mest lästa avhandlingarna i DIVA. Det som fick honom att inse möjligheterna var information om open access från universitetsbiblioteket.

– Databasen är pedagogiskt upplagd så att arkivera i den var nästan inget jobb alls – bara att följa instruktionerna och lägga in det pdf-dokument jag fått från tryckeriet.

Att många forskare ännu är skeptiska till open access tror han beror på att det är ett nytt sätt att tänka, men också att många skriver för andra forskare och är lite rädda för att sprida sina resultat utan kontroll utanför den akademiska världen.

– Men det här ger möjlighet till helt nya nätverk, både med andra forskare och övriga intresserade. Det tror jag kan vara en morot för alla doktorander som sliter med sin avhandling.

Snabb publicering av resultat

Nyligen har han också lagt ut en mängd artiklar i databasen. Många är publicerade i tryckta tidskrifter först, men genom att göra dem sökbara på nätet hoppas Tobias Hübinette få ännu fler läsare. Han har även testat att publicera sig direkt i tidskrifter inom hans fält som praktiserar open access.

– En stor fördel med dem är att artiklarna är fria att använda i undervisningen. Det underlättar mitt arbete och gör också att studenterna kan få aktuellt material.

Positivt med open access på nätet är också att forskare snabbt får ut sina resultat, något som är speciellt viktigt inom naturvetenskapliga ämnen. I dag kan tidskrifter ta på sig ett år eller mer innan inskickade artiklar kommer i tryck.

Speciellt partikelfysikerna ligger långt framme. Vid acceleratoranläggningen Cern finns sedan länge en öppen databas och ett annat exempel är databasen ArXiv vid Cornell University. Här läggs de senaste rönen inom partikelfysik upp så fort som möjligt förklarar Klas Hultqvist, professor i elementarpartikelfysik vid Fysikum.

– Samtidigt som jag skickar in en artikel för publicering skickar jag den till de öppna databaserna. Och det är dit vi forskare vänder oss för att se vad som sker inom vårt fält, säger han.

De traditionella tidskrifterna har inte varit så glada över det, men har varit tvungna att ge med sig. Nature är en av få som inte går med på det ännu.

Cern har dessutom en ny publiceringspolicy som vill få fler forskare att använda sig av open access. Man uppmanar också tidskrifter att gå över till fri tillgänglighet och

är berett att ta på sig kostnader för publiceringsavgifter i samarbete med andra intressenter. En modell ska testas där tidskrifterna får en klumpsumma och sedan låter forskare publicera fritt – något som kan bli en förebild för andra ämnesområden.

Orsaken till aktiviteterna vid Cern är att den nya acceleratoren LHC snart står klar och kommer att börja leverera revolutionerade resultat. Det ger ett bra förhandlingsläge.

– Alla tidskrifter vill publicera de nya forskningsresultaten, och där de hamnar kommer fokus inom forskningen ligga många år framöver. En övergång till open access är värdefull för oss forskare, eftersom vi kan slippa belasta våra anslag med de ökande prenumerationskostnaderna, förklarar Klas Hultqvist. ■

TEXTER: ANDREAS NILSSON
ILLUSTRATIONER: ANDERS MOHLIN

Doktoranders behov måste uppmärksammas

Stress, osäkerhet om framtid och bristande kontakt med handledare om karriären efter disputationen. Det är några resultat från en enkät bland doktorander inom naturvetenskap.

Hanna Jonsson är mitt uppe i arbetet med avhandlingen i organisk kemi. Ett stort intresse för ämnet fick henne att gå vidare till doktorandutbildningen. Men hon har även hunnit bli bekant med de negativa sidorna av doktorandlivet, som stress och osäkerhet inför framtiden:

– Det är väldiga prestationskrav på doktorander. Alltid finns det en känsla av att man kunnat anstränga sig hårdare än man gjort.

Hanna har inte riktigt bestämt vad hon vill göra efter doktorsexamen men det lutar åt att hon söker sig utanför den akademiska världen.

– Jag oroar mig en del för att behöva söka

anslag om jag är kvar inom högskolevärlden. Det är en arbetsuppgift jag inte vill ha.

Stress och osäkerhet om anslag och karriärmöjligheter är frågor som ofta kommer upp i diskussionerna med doktorandkollegorna. Däremot har hon inte diskuterat karriären efter examen med sin handledare.

Den bild som Hanna ger av sina erfarenheter som doktorand stämmer bra överens med de resultat som kom fram i en enkät som gjordes vid Naturvetenskapliga fakulteten hösten 2005 och som presenterades under våren. 62 procent av doktoranderna har besvarat frågor som varför de påbörjade forskarutbildningen, hur de ser på yrkeskarriären och om de diskuterar den med handle-

daren samt vad de anser mest positivt respektive negativt med en akademisk karriär.

Ann-Kristin Östlund Farrants, lektor vid Wenner-Grens Institut, är ordförande i Forskarutbildningsberedningen som genomfört enkäten. Hon berättar om att det fanns en hypotes om att kvinnor inte lockas lika mycket som män av en akademisk karriär. Resultaten indikerar att det kan stämma. Betydligt fler män än kvinnor (46 procent mot 28 procent) valde alternativet ”post-doc följd av akademisk undervisning/forskning” när de tillfrågades om framtida karriärvägar.

I enkäten uppger närmare var tredje av doktoranderna att de aldrig talat med handledaren om sina karriärplaner. En del av dessa svar kan förklaras med att doktorandstudierna nyss påbörjats och behovet inte funnits. Men där finns även en stor andel doktorander som uppger att de inte har tillräcklig nära kontakt med handledaren, att handledaren visat brist på intresse eller att doktoranden har bristande förtroende för handledaren.

– Vi är rädda för att det ibland kan upplevas att det finns en klyfta mellan doktorander och handledare, säger Ann-Kristin och tillägger att det kan vara svårt att gå in och påtala något för en överordnad om personkemin brister.

Handledare som förebild

Det är litet skrämmande att inte fler diskuterar framtiden med sin handledare, säger Hanna.

– Han eller hon ska ju vara en förebild som kan berätta om hur den akademiska världen fungerar. Den ständigt närvarande stressen är det heller inte många som tar upp med handledaren. Många doktorander ser det som ett svaghetstecken att diskutera sådana frågor.

Enligt henne måste medvetenheten öka bland handledarna om studenternas behov av att diskutera framtiden och att vara förebilder för dem. Fler fasta tjänster vid universitetet tror hon även kan vara ett sätt att minska osäkerheten bland doktorander.

Men Hanna påpekar att flera frågor kring doktorandernas situation är komplexa och inte kan lösas enbart genom förändringar vid universitetet:

– Enkäten visar att det fortfarande är kvinnor som bekymrar sig för familjebildningen och söker sig till en tryggare karriär, utanför universitetet. ■

Få doktorander diskuterar stress med sin handledare, säger Hanna Jonsson.

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Färre sökande till sommaren och hösten

Relativitetsteori, Egypten, romersk kärlekspoesi och fornnordisk religion. Det är några av de sommarkurser som ges i år. Generellt är dock inte intresset för sommarkurserna så stort. Till de 2305 utbildningsplatser på de 26 kurser som Studentbyrån sköter antagningen till var det 2154 sökande. På flera av kurserna erbjöds samtliga behöriga plats. Jämfört med 2005 är det nästan 30 procent färre sökande.

Men det finns även kurser där det råder konkurrens om platserna. Till de 60 platserna på den juridiska introduktionskursen fanns det 494 förstahandssökande och till de 40 platserna på kursen om Egypten var motsvarande siffra 293. Nybörjarkursen i grekiska och kursen i spanska-språk och kultur har också betydligt fler sökande än platser.

Dessutom finns sommarkurser där antagningen sköts av respektive institution. Vid Ekonomisk-historiska institutionen ges sommarkurser för första gången. Fyra kurser erbjuds: Ekonomiska tänkandets historia (5 p), Ledarskap i historisk belysning (5 p), Labour in International Relations (5 p) samt Naturen som konstruktion eller självständig aktör (5 p).

– Söktrycket till sommarkurserna i ekonomisk historia har varit mycket stort, säger institutionens prefekt Thomas Jonter. Nu måste vi boka om lokaler för att få plats med alla studenter.

Även ansökningarna till höstens utbildningar och kurser har minskat, såväl nationell som vid Stockholms universitet. Vid universitetet rör det sig om en minskning på 16,5 procent, enligt Studentbyråns beräkningar.

Stort intresse för modevetenskap

Intresset för de nya kurserna inom främst psykologi, det vill säga idrottspsykologi, rättspsykologi och ekonomisk psykologi, är omfattande. Kursen i modevetenskap

är, trots att den saknas i den tryckta utbildningskatalogen, en av de 20 mest vanliga förstahandsvalen. Av de sökande är majoriteten kvinnor i åldern 20-24 år.

– Liksom föregående hösttermin så har juristlinjen, ekonomlinjen och grundkurs i engelska flest sökande. Av de yngsta sökande har nästan var femte juristutbildningen som ett sökalternativ, säger Mattias Wickberg på Studentbyrån. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON OCH PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Besparingskrav på JMK

Nu ska ekonomin på JMK stramas upp. Institutionen har fått i uppdrag av Humanistiska fakulteten att betala av på ett ackumulerat underskott; nio miljoner ska sparas under en femårsperiod.

– Vi har haft en för stor kostym. Nu är det nödvändigt att vi får ekonomin i balans, säger prefekten Göran Leth som håller på att ta fram en åtgärdsplan.

Främst handlar det om att reducera per-

sonalkostnaderna. Information har under våren gått ut till personalen om att det kan bli aktuellt att minska med fyra fem heltidstjänster.

Flytt i Södra huset förskjuts

Verksamhetsförändringarna vid JMK bidrar även till att den planerade omflyttningen i Södra huset skjuts framåt. Ursprungligen var tanken att den flytt som berör flera insti-

tutioner i byggnaden skulle inledas i vår och vara färdig nästa sommar med JMK:s flytt till Södra huset. Enligt den nya tidsplanen inleds flytten i mindre skala nu i sommar och JMK väntas komma till Frescati sommaren 2008.

– Det är ingen tvekan om att JMK ska till Frescati. Nu skjuts flytten ett år, men den blir av, säger Göran Leth. ■

TEXT: PER LARSSON

Mitt uppe i Bolognaarbetet

Hur går Bolognaarbetet? SU-Nytt har kontaktat tre institutioner för att höra hur det går med lärandemål, betygskriterier och nivåplacering av kurser.

Den 1 juni ska samtliga kurser och utbildningsprogram vid Stockholms universitet vara nivåplacerade, det ska anges om de tillhör grundnivå eller avancerad nivå. Den 1 oktober är nästa viktiga datum i Bolognaarbetet vid universitetet. Då ska manus till utbildningskatalogen lämnas in och presentation, poängomfång och behörighetskrav finnas för de kurser och program som ska ges enligt det nya studiesystemet under 2007–2008.

På såväl Institutionen för numerisk analys och datalogi (Nada) som Institutionen för socialt arbete och Psykologiska institutionen pågår arbetet för fullt. Nivåbeskrivningar av kurser är klara, speciella Bolognagrupper finns och lärandemål är på väg att tas fram.

Vid Psykologiska institutionen har man bland annat nivåplatserat utbildningar och kurser, diskuterat nya kurser, utvecklat masterutbildningar och även tagit upp diskussioner om nya samarbeten med andra lärosäten.

– Vi försöker att motivera personalen att arbeta i enlighet med Bolognamodellen, säger studierektor Ulla Ek som också berättar att Universitetspedagogiskt centrum ordnat två kurser om lärandemål på institutionen. Dessutom har institutionen ordnat egna seminarier om Bolognaprocessen.

Intresset från studenternas sida för vad Bolognaprocessen innebär har än så länge varit ljust, de frågor som kommit har mest handlat om övergångsregler.

– Vi har jobbat litet i blindo, fortsät-

ter Ulla Ek. Osäkerheten har varit stor om vilka beslut som ska fattas på nationell nivå. Det har gått ut över institutionens planering och även över möjligheterna att samordna utbildningar och examina med andra lärosäten.

Hon tror att regeringens beslut om ändringar i högskoleförordningen som ska tas till sommaren kan göra reglerna tydligare.

Placering vid två lärosäten

Caroline Nordqvist, studievägledare vid Nada, ser också fram emot riksdagens beslut. Hittills har det varit en del gissande på olika punkter i väntan på tydliga besked. Hon bekräftar även bilden av att intresset från studenthåll för information varit litet.

Eftersom Nada är en institution som tillhör såväl Stockholms universitet som Kungliga Tekniska högskolan (KTH) så sker Bolognaarbetet under något andra villkor än vid övriga institutioner. Den dubbla tillhörigheten öppnar möjligheter att välja vid vilket av lärosätena olika masterutbildningar placeras. Masterutbildningen i datalogi placeras nu vid universitetet och den i beräkningsteknik vid KTH, där man bygger ut ett befintligt program. Studenter som tagit en kandidatexamen inom ämnet vid universitetet kan då fortsätta sin utbildning vid KTH.

Arbetet med att införa Bolognasystemet skiljer sig en del mellan lärosätena, det är till exempel olika slutdatum för att föreslå vilka kurser och utbildningar som ska ges enligt den nya modellen. Vidare är det inte

helt klart hur betygssystemet ska se ut vid KTH. Planer finns att införa en egen sju-gradig skala.

Parallella system

Vid Institutionen för socialt arbete har alla ansvariga för olika kursmoment formulerat lärandemål. Nu ska lärandemålen för de olika kursmomenten stämmas av för att bli mer enhetliga. Till hösten ges nya masterkurser med utgångspunkt i forskning vid institutionen. Och vid årsskiftet sjösätts de nya utbildningarna enligt Bolognamodellen. Fortfarande är det något oklart hur de ska se ut då inget beslut fattats om hur examensordningen för socionomexamen ska se ut. De nya betygskriterierna fasas även in från årsskiftet. Studenter som påbörjar sina studier till vårterminen omfattas av det nya systemet medan de som påbörjat sina studier tidigare omfattas av det gamla systemet. På institutionen tror man det är enklare att under en övergångsperiod ha två system parallellt istället för att förändra i befintliga utbildningar.

Kajsa Billinger, studierektor för grundutbildningen, tycker inte att det varit något problem med att man tvingats invänta beslut från riksdagen och att de ibland varit oklara. Institutionen har valt att jobba vidare i enlighet med de beslut man antagit skulle tas. ■

TEXT: PER LARSSON

”Osäkerheten har varit stor om vilka beslut som ska fattas på nationell nivå. Det har gått ut över institutionens planering och även över möjligheterna att samordna utbildningar och examina med andra lärosäten.”

Nytt antagningssystem till hösten

Den planerade driftsättningen av det nya antagningssystemet (NyA) inför höstterminen 2006 blev förskjutet ett halvår. Nu till hösten hanteras därför enbart den gemensamma programantagningen som sköts av Verket för högskoleservice (VHS) i det nya systemet. För Stockholms universitet innebär det att endast de naturvetenskapliga utbildningslinjerna som söks via VHS hanteras i det nya systemet.

När NyA inför vårterminen 2007 börjar att användas fullt ut innebär det för de sökande att alla anmälningar görs via webbsidan www.studera.nu. Från och med den 15 september blir det inte enbart möjligt att se utbildningsutbudet på webbplatsen, då ska det där även enkelt gå att anmäla sig till kurser och program.

NyA-systemet berör i dagsläget främst Studentbyråns verksamhet. Med de nya funktioner som planeras i systemet är det sannolikt att även personal vid institutionerna påverkas. För studievägledare är redan ett informationstillfälle inplanerat. ■

TEXT: MATTIAS WICKBERG

Utvärdering av stöd till studenter

Under 2006 genomför Höskoleverket (HSV) en utvärdering av lärosätenas stöd till studenter, då främst i form av studie- och karriärvägledning samt studenthälsa.

I början av maj kom ett frågeunderlag från HSV till Stockholms universitet. I mitten av maj gick en enkät ut till institutionerna. Under sommaren sammanställs svaren så att Kvalitetsrådet i slutet av augusti kan skicka in universitetets svar till HSV. I svaret ska dels finnas en sammanställning av institutionernas svar, dels en redogörelse för verksamheten centralt.

Ansvar för att ta fram universitetets underlag för utvärderingen ligger hos Kvalitetsrådet. Ledningskansliet, och dess chef Kersti Bergman, leder den grupp med företrädare för bland annat Studentbyrån och Studenthälsan som ger Kvalitetsrådet administrativt stöd i arbetet. ■

10-års jubileum

AKADEMISKA RODDEN 2006

Dressed for success!

I år är det 10-årsjubileum för Akademiska Rodden, varför årets rodd, *den 6 september vid Brunnsviken*, blir extra festlig. Festklädsel är dock inte obligatorisk.

Akademiska Rodden är kostnadsfri och öppen för studenter och personal – som tävlar i var sin klass – vid universitet och högskolor i Stockholm. Varje lag får innehålla sex personer, men båten ros av två kvinnor och två män. Vi tillhandahåller båt och styrman till alla deltagande lag.

Anmäl ditt lag senast den 15 juni via rodd.stockholm@akademiskahus.se

Akademiska Hus är ett av Sveriges största fastighetsbolag. Vi är ledande på kreativa miljöer och skapar levande campus där studier, forskning och service samverkar och ger växtkraft. Vi har verksamhet över hela landet, från Malmö i söder till Kiruna i norr. Mer information finns på www.akademiskahus.se

AKADEMISKA HUS

Möjlighet för lärare att ta patent

Lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar (LAU 1949:345) reglerar i vilken utsträckning arbetsgivaren har rätt att överta rätten till arbetstagarens patenterbara uppfinningar.

Lagen omfattar däremot inte lärare vid universitet och högskolor eller andra inrättningar som tillhör undervisningsväsendet. Dessa personer har rätt till sina egna patenterbara uppfinningar. De kan alltså själva kommersialisera sin produkt och tjäna

pengar – men kan också avtala bort rätten till den som finansierar forskningen.

Marianne Levin, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, har på regeringens uppdrag utrett frågan. I höstas presenterade hon utredningen ”Nyttiggörande av högskoleuppfinningar”. I utredningen finns två alternativ. Det första är att behålla lärarundantaget och införa anmälningsplikt för patenterbara uppfinningar. Det andra är att avskaffa lärarundantaget och ge lärosätena

möjlighet att ta över uppfinningarna. Enligt det alternativet skulle forskaren få 25 000 kronor vid övertagandet och en tredjedel av inkomsterna från ett patent.

I ett remissvar som lämnats under våren ställer sig Stockholms universitet bakom anmälningsalternativet. Övertagandealternativet bedöms som orealistiskt då det kräver en organisation för kommersialisering som det inte finns ekonomiska förutsättningar för idag. ■

Lärarundantaget inte huvudfrågan

Lärarundantaget är inte den stora frågan. Enligt Lennart Bergström, professor i materialkemi, är den stora utmaningen att skapa ett system där det går att gynna kommersialisering utan att kompromissa med högskolans huvuduppgifter – utbildning och forskning.

I dag upplever många forskare det som omständligt att söka patent. Dessutom saknar nästan samtliga svenska lärosäten en bra organisation för kommersialisering, enligt Lennart Bergström, som anser att fokus i diskussionen om kommersialisering bör ligga på hur dessa strukturer kan skapas.

Lennart Bergström har ingen principiell hållning till om lärarundantaget bör vara kvar. Han ser det främst som ett instrument. Undantaget skapar en unik möjlighet för svenska forskare att kommersialisera sina forskningsresultat, förutsatt att de tar vara på möjligheten. Men det är forskarna generellt dåliga på, enligt honom.

I remissvaret på utredningen ”Nyttiggörande av högskoleuppfinningar” ställer sig Stockholms universitet bakom alternativet att bevara lärarundantaget och att införa anmälningsplikt för patenterbara uppfinningar. Alternativet att avskaffa lärarundantaget och ge lärosätena möjlighet att ta över

uppfinningarna avvisas. Främst för att det idag saknas en effektiv organisation för kommersialisering och hantering av uppfinningar vid lärosätena. Stockholms universitet bedömer att det inom de ramar statsmakterna ger inte finns möjlighet att bygga upp den kapaciteten. Dessutom varnas för att ett avskaffat lärarundantag kan komma i konflikt med forskningens frihet.

Utredningen föreslår även skärpningar i sekretesslagstiftningen, i vissa fall kan det bli aktuellt med sekretess på upp till fem år. Stockholms universitet stöder här utredningens förslag. Lennart Bergström, som är en av dem som skrivit remissvaret, under-

stryker sekretessfrågans vikt. Företag och andra samarbetspartners vill känna sig trygga att information om forskningsresultat inte sipprar ut från lärosätena.

– Med lärarundantaget är forskaren i förarstolen, säger Lennart Bergström.

Men det gäller då att ta vara på den möjligheten och skapa ett system där det blir enklare för forskare att kommersialisera, fortsätter han.

– Som forskare vill jag ha någon som jag på ett enkelt och tydligt sätt kan få information från och en bedömning om en upptäckt går att kommersialisera. ■

TEXTER: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Professor Xiaodong Zou har upptäckt ett nytt poröst material som hon har skyddat och funderar på att patentera. Hennes kollega Lennart Bergström har tidigare patenterat flera olika processer.

Svårt få ut material om krigsförbrytare

Hur många krigsförbrytare kom till Sverige efter andra världskriget och hur behandlades de av svenska myndigheter?

Det är huvudfrågorna för Mats Deland, forskare vid Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer vid Stockholms universitet, som bedriver forskningen inom ramen för "Sveriges förhållande till nazismen, Nazi-Tyskland och Förintelsen". Det är ett forskningsprogram finansierat av Vetenskapsrådet på regeringens uppdrag.

Men Mats Deland har inte kommit så långt i forskningen som han önskat – sekretessreglerna har satt hinder i vägen. I samband med den stora internationella

Förintelsekonferensen i Stockholm år 2000 lovade statsminister Göran Persson att alla nödvändiga åtgärder skulle vidtas för att öppna arkiv som kunde innehålla material om Sveriges förhållande till Förintelsen. Sex år senare har löftet inte förverkligats. En lagändring har gjorts men fortfarande stöter Mats Deland och andra forskare på hinder när de begär ut arkivmaterial från till exempel säkerhetspolisen och den militära underlättelsemyndigheten.

– Vi har visserligen fått ut mycket material, säger Mats Deland. Men det är svårt

att säga hur pass heltäckande det är. Handläggningstiderna för att begära ut material är dessutom extremt långa.

Islutet av 2003 skickade Vetenskapsrådets programgrupp för forskningen om Förintelsen ett brev till statsministern där de påtalade problemen. Vid en presskonferens om forskningsprogrammet nu i våras upprepade programgruppen att regeringen inte gjort tillräckligt för att underlätta för forskarna.

I början av maj var frågan uppe till debatt i riksdagen. Folkpartisten Erik Ullenhag ställde en interpellation till regeringen. I debatten svarade justitieminister Thomas Bodström att regeringen önskar klarhet om Sveriges agerande i samband med Förintelsen. Men han ville inte ta ställning till vad som kan göras för att underlätta för forskarna förrän den utredning som ser över frågan lämnat sitt förslag.

Mats Deland undersöker nu en alternativ väg att få tag på arkivmaterialet. Det skulle i så fall ske genom att universitetet tar över sekretessansvaret för dokumenten. ■

TEXTER: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Mats Deland har inte fått tillgång till flera av de arkiv som är nödvändiga för hans forskning.

Bevakningsfunktion i Research Research

Stockholms universitet har uppdaterat prenumerationen på forskningsdatabasen Research Research. Alla med en e-postadress som har ändelsen su.se ges nu möjlighet att skapa personliga profiler som bevakar utlysningar som publiceras i databasen. I de personliga profilerna väljs indexord som beskriver ett eller flera forskningsområden. Då nya utlysningar som matchar indexorden publiceras i Research Research skickas automatiskt e-postmeddelande om

utlysningarna till en adress som anges i profilen. Genom att ställa in personliga profiler i Research Research får universitetets forskare alltså automatiskt information om aktuella utlysningar av forskningsmedel.

De personliga profilerna skapas på www.researchresearch.com. Välj funktionen "Apply for a personal account" längst ned på högra delen av sidan. Profiler kan bara skapas från datorer inom universitetets nätverk.

Research Research innehåller aktuella uppgifter om svenska och internationella utlysningar av medel för finansiering av forskning och forskarutbildning. Utlysningar av post-docmedel och resebidrag täcks också av databasen.

Kontakta Forskningsservice, tfn 16 4940, om du har frågor. ■

TEXT: MIKAEL GRÖNING

Statsministerkandidater. I början av maj möttes Göran Persson och Fredrik Reinfeldt i den första partiledardebatten i tv inför böstens val.

Medias makt över politiken

Urholkar medialiseringen demokratin eller är medierna den optimala arenan för vår tids demokrati? Är de etablerade politiska partierna rustade att möta medier och väljare eller kommer så kallade nätverkspartier att bli framtidens valvinnare?

Det var frågor som diskuterades när Institutionen för tillämpad kommunikationsvetenskap – GI och IHR arrangerade ett seminarium om politisk kommunikation på Nalen. Initiativtagare till seminariet var Tom Andersson, universitetslektor vid GI och IHR. Vid sidan om sin akademiska bakgrund inom kommunikation har han även anlitats som analytiker av partiernas informationsinsatser i samband med valet till Europaparlamentet 2004.

Enligt Tom Andersson är utanförskapet hos ungdomar och invandrare det enskilt största demokratiproblemet i dagens Sverige. De politiska partierna är förstelnade och saknar förmåga att fånga upp och kanalisera dessa gruppers politiska engagemang, anser han.

– De sociala och ekonomiska klyftorna växer och det har skett en successiv marginalisering av yngre från partipolitiken. De flyr de politiska ungdomsförbunden, samtidigt som dessa är den enda arenan för att göra politisk karriär.

Han utesluter inte kvotering till riksdagen som en metod att förbättra dess avspeglning av dagens Sverige:

– Det finns en geografisk kvotering till riksdagen i form av fasta mandat till valkretsar. Varför inte också fasta mandat efter ålder och etniskt ursprung, grupper som har låg representation i de politiska partierna och som visar lågt valdeltagande, frågar sig Tom Andersson.

För att de beslutsfattande församlingarna ska kunna representera alla grupper krävs nytänkande, framför allt hos partierna, som misslyckats med sitt uppdrag. Han tror att så kallade nätverkspartier – löst sammansatta, Internetbaserade och sakfrågeorienterade organisationer – kommer att ta allt större plats i framtidens politik.

Oroväckande personfixering

Ester Pollack, universitetslektor vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK) påpekar att all forskning visar att medierna har stor betydelse för politiken och demokratin. Men att journalistikens ställning har stärkts och parti-

ernas makt över redaktioner och tidningsstyrelser minskat innebär inte att medierna blivit oberoende nyhetsförmedlare i demokratins tjänst. Att journalistik som handlar om det politiska spelet och opinionsmätningar, med ökad personfixering, har ökat på bekostnad av sakfrågorna, är en mycket negativ och oroväckande utveckling, hävdar hon.

– När det gäller kriminalpolitiken i medierna ser jag hur enskilda, av varandra oberoende, tragiska händelser framställs som en trend genom kvällspressens kampanjournalistik. Politikerna känner då behov av att visa handlingskraft och reformarbeten flyttas flera år tillbaka i tiden. Ibland drar politikerna nytta av publiciteten för att få igenom något som tidigare varit politiskt omöjligt. Ett exempel på detta är justitieminister Bodströms förslag om buggning som realiserar tack vare den omfattande mediala uppmärksamheten kring terrorhotet, säger hon.

Maktfaktor i samhället

Eftersom medierna är väldigt medvetna om sin egen betydelse har tonen mot makthavarna blivit allt mindre ödmjuk, vilket kan ta sig uttryck i regelrätta maktkamper mellan media och politiker, som i fallet med statssekreterare Lars Danielsson.

– Idag är nyhetsmedierna inte bara kanaler och arenor för politisk kommunikation utan också en kommersiell och politisk maktfaktor i samhället. Jag ser ett allt större behov av någon form av oberoende, granskande forskningsinstitut på området, säger hon.

Det är dock viktigt att nyansera bilden av ytlighetens seger över bredd och fördjupning, menar Ester Pollack.

– Nyhetsmedierna representeras av många och olika redaktionella stämmor. Pressen kan, liksom TV, både representera kritisk granskning och ytligt skvaller. Lokalpressen och kvällspressen har olika profiler och roller. SVT och Sveriges radio är inte samma sak som TV3. Debattprogram kan underhålla, upplysa och när de är som bäst verka demokratiskt mobiliserande i en

tid när partiernas egen förmåga till organisation och mobilisering tycks vara kraftigt försvagad, säger hon. ■

TEXTER: MARIA ERLANDSSON
FOTO: SCANPIX/LARS EPSTEIN

Bred forskning om politik, val och media

Göteborgs universitet, med statsvetaren Sören Holmberg i spetsen, uppfattas ofta som nationellt ledande när det gäller valforskning. Men också vid Stockholms universitet finns en bred kompetens på området.

Professor Tommy Möller vid Statsvetenskapliga institutionen har skrivit flera böcker som på olika sätt belyser den svenska politiken och dess villkor. Jenny Madestam, vid samma institution, doktorerar på ämnet partiledarkulturer i svenska riksdagspartier. Statsvetaren Lenita Freidenvall skriver en doktorsavhandling om kvinnors politiska representation i Sverige 1970–2002.

Vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK) lade nyligen Gunnar Nygren fram sin avhandling "Skilda medievärldar. Lokal offentlighet och lokala medier i Stockholm", där han beskriver hur stora delar av Stockholms befolkning lever i områden där gratistidningar och kommersiella TV-kanaler dominerar mediekonsumtionen. Medierapporteringen om dessa områden är, enligt Nygren, både begränsad och stereotyp. Professor Håkan Hvitfeldt vid samma institution forskar om politisk journalistik och medieutveckling.

Sushi och japansk musik vid forskardag

Ett 60-tal besökare underhölls av japanska äventyr, hoppande grodor, religion och media i Mellanöstern och politik i Asien när Institutionen för orientaliska språk arrangerade en forskardag med kortföreläsningar av 11 forskare.

– I år hade vi en heldag där fler forskare höll kortare anföranden, vilket vi hoppas ska visa den tvärvetenskapliga bredden vid vår institution. Vi har också satsat på att marknadsföra forskardagen, bland annat genom annonsering, säger Gunnar Linder, ordförande för doktorandrådet och projektledare för forskardagen.

Besökarna, som vid sidan av föreläsningarna även fick avnjuta sushi och japansk musik, bestod till största delen av forskare vid Stockholms universitet och intresserad allmänhet. Enligt Gunnar Linder är en förhoppning att öppna för utökad vetenskaplig

samverkan när utomstående forskare får en inblick i institutionens verksamhet.

Vid sidan om att nå ut utanför institutionen har arrangemanget också till uppgift att öka forskarnas erfarenhet av att tala om sin forskning till en bredare publik.

– Eftersom vi vill kommunicera mer med allmänheten planerar vi att genomföra ett liknande arrangemang på Östasiatiska museet i höst, säger Gunnar Linder. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Förutom sushi bjöds det även på föreläsningar och japansk musik när Institutionen för orientaliska språk ordnade en forskardag..

Teater om matematisk gåta

När Pierre de Fermat 1637 hävdade att han löst vad som senare kom att döpas till Fermats sista sats gick det nog inte att förutse hur intresset för det matematiska problemet skulle bestå drygt 350 år senare. I mitten av 1990-talet kom Simon Singhs storsäljare *Fermats gåta*. I samband med att boken marknadsfördes i Sverige ombads några forskare vid Matematiska institutionen att hjälpa till. Ett resultat blev den

populärvetenskapliga pjäsen *Fermats gåta*. Den har bland annat spelats på skolor och nu i april på Kungliga Vetenskapsakademien inför en stor publik.

Torsten Ekedahl, professor i matematik, är en av pjäsförfattarna och skådespelarna. *Varför väcker Fermats sista sats fortfarande intresse?*

– Främsta anledningen är att Fermat påstod att han hade en lösning men inte

antydde hur han löst problemet. Sådant utmanar matematiker.

Torsten berättar även att det i matematiska kretsar har högre status att lösa ett gammalt problem – och 1994 kunde så äntligen matematikern Andrew Wiles redovisa en lösning.

– Problemet i sig har inte varit så speciellt. Men det har spelat stor roll för att förnya matematiken och utveckla nya metoder, säger Torsten Ekedahl. Dessutom tycker han att det varit lätt att förklara problemet utanför matematikkretsar.

Blir det fler populärvetenskapliga pjäser?

– Tyvärr har vi inte fått något riktigt bra uppslag. ■

TEXT: PER LARSSON

$$x^n + y^n = z^n$$

Mentorer hjälper forskare möta näringslivet

Är någon intresserad av min kompetens utanför universitetet? Kan jag tjäna pengar eller hitta externa forskningsmedel? Det är några frågor som forskarna i ett projekt kring entreprenörskap ställts inför.

Under vintern har mentorer från näringslivet stöttat tio forskare som funderar över en roll som entreprenörer. En av dem är Aatto Laaksonen, professor i fysikalisk kemi. Han har under flera decennier utvecklat metoder för att simulera kemiska processer på atomnivå – en kunskap som är värdefull inom bland annat nanoteknik och bioteknik.

– Jag blev nyfiken på om det finns någon hjälp för en teoretiker som varit inom universitetet hela livet. Och det blev en rätt brutal upptäckt. Första försöket att presentera forskningen på ett affärsmässigt sätt sågades av min mentor.

Men Aatto Laaksonen lärde sig vad som gällde, och i samarbete med mentorn visade han fram den kommersiella potentialen i sin forskning. Därefter har han rest runt och presenterat sig för ett tjugotal företag.

– Det var nervöst i början, men efter ett tag kändes det bra och jag fick positiv respons på många företag. Jag upptäckte dock att det viktiga inte var att ha kunskap om svåra problem, utan att hitta enkla och snabba lösningar som fungerar.

Liknande erfarenheter har Ola Hall, den andre forskaren från universitetet i projektet. Han tar fram metoder för att förbättra informationen i satellitbilder. Han har länge varit sugen på att testa vingarna inom näringslivet, men inte kommit till skott. Det här blev ett sätt att göra det på utan att lämna anställningen på Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi.

En aha-upplevelse

– Min bild av entreprenörskap var att det handlade om att utveckla en egen unik forskningsidé. Men det jag lärt mig är att det finns mycket att vinna på att lära av vad andra gjort, och utifrån sin kunskap bygga vidare på det. Det var en aha-upplevelse.

Projektledaren Anders Gezelius förklarar

Aatto Laaksonen är en av tre forskare som gått till final i Mentorskapsprogrammet. Den 1 juni har han chans att få ett stipendium på 100 000 kronor.

att personlig utveckling är målet med projektet som drivs av Ingenjörsvetenskapsakademien och Innovationsbron.

– Vi vill väcka tankarna hos forskare, få dem att se potentialen i sitt arbete och fundera över sina attityder kring att tjäna pengar. Att arbeta med mentorer är ett bra sätt att avdramatisera mötet med näringslivet. Den personliga kontakten kommer i fokus på en anspråkslöst sätt.

Anders Gezelius förklarar att universitetet och projektets andra partners nu får ta över och hitta sätt att stödja forskare som vill gå vidare med sina idéer. Man bygger dock upp ett alumninätverk där deltagarna kan hålla kontakten med varandra.

Aatto Laaksonen har hittat flera intressanta öppningar till samarbeten där hans forskargrupp kan rikta in sitt arbete mot konkreta behov hos olika företag.

Ola Hall driver vidare sin affärsplan kring satellitdata och 3G-teknik för att undersöka om det är något som kan leda till en produkt.

Ny omgång till hösten

När det gäller de egna insatserna tycker båda forskarna att programmet har krävt en hel del. Ingen av dem har försökt få till någon nedsättning av sina tjänster.

– Men att tala med sin prefekt och få loss tid från övriga arbetsuppgifter är något jag absolut rekommenderar nästa omgång forskare, säger Ola Hall.

Mentorprojektet startar om i höst med tio nya deltagare och ansökningstiden går ut 15 juni. ■

► www.iva.se/mentor.

TEXT: ANDREAS NILSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Kritik mot nyordning på Lantis

Otydlig information och dyrare luncher. Det är en del av den kritik som kom mot Lantis efter att all lunchmat börjat serveras som buffé och att priset bestäms efter vikt.

Efter en lång period med lönsamhetsproblem för lunchverksamheten vid Lantis bestämde ägaren Högskolerestauranger (Hörs) att något radikalt måste göras. Sedan början av april är det nu självplock på all mat och gästerna betalar efter vikt på maten, ett koncept som kallas *Matlandet*. Dessutom finns det enbart sittplatser på nedre våningen i Lantis. Den vegetariska buffé som tidigare fanns där har flyttat till övervåningen och samsas med den övriga buffén.

Den första tiden efter förändringen var många lunchgäster osäkra på hur det nya systemet fungerade. De var ovana att leta efter den mat de ville ha och så var köerna längre än vanligt då en av tre kassor tagits bort.

Sylvia Molander på Etnologen sitter med i Matrådet som är ett samrådsorgan om lunchservering på campusområdet, hon representerar där fackförbundet ST. Sylvia berättar om ett massivt missnöje bland lunchgäster mot det nya systemet och att många hört av sig med klagomål.

Samtidigt som hektopriset på mat höjdes infördes en nedre gräns på 45 kronor per måltid. Den lunchgäst som tar en portion som kostar mindre än så får ändå betala 45 kronor eller så får hon backa och fylla på tallriken. (Samtidigt infördes ett maxpris på 90 kronor.)

Det erbjudande som infördes om att få två tillbehör på köpet om man betalar innan halv tolv eller efter klockan ett ger Sylvia Molander inte mycket för.

– Då har anställda och studenter normalt inte lunch.

Matrådet kritiserar även Lantis för att inte ha informerat rådet innan förändringen gjordes. Studentkåren är också kritisk till att inte ha fått information i förväg. I en skrivelse till Hörs vd och styrelse kräver kåren en tillbakagång till de priser som rådde innan förändringen.

– Vi anser att det är orimligt att de infört buffépriser på allt. Det är oacceptabelt dyrt för oss studenter. Kåren är delägare i Hörs och det är oss som Hörs ska vara till för, säger kårordföranden Lotta Karlsmark.

När SU-Nytt besöker Lantis intygar flera lunchgäster att det kostar mer att äta där:

– Det har blivit större valfrihet och bättre kvalitet nu. Samtidigt har det blivit dyrare att äta. Ibland kan man bli totalt överraskad när man får veta vad det kostar, säger Amadeu Batel, lärare i portugisiska.

Billigare alternativ infört

Daniel Göthberg, chef för Lantis, säger att det fanns anslag i restaurangen om vad som skulle ske en tid innan förändringen. Men han medger samtidigt att informationen kunde ha varit bättre. Daniel pekar även på att Lantis gjort en hel del för att minska de problem som var i början. Under lunchruschen finns nu en extrakassa och i början av maj infördes även ett billigare lunchalternativ.

Han medger att det blivit dyrare att äta på Lantis och har förståelse för kritiken mot lunchpriserna. Men samtidigt anser Daniel att den nya prismodellen är konkurrenskraftig.

– I dag har vi en snittnota på 55 kronor. Ställt mot övriga Stockholm är det ett pris som jag tror de flesta uppfattar som relevant eller till och med billigt.

Han lägger till att en mindre prishöjning var nödvändig för att långsiktigt kunna erbjuda hög kvalitet på maten.

Hur stora besparingarna blivit är det enligt honom ännu för tidigt att säga, men om det går som planerat så tror han Lantis når målet att få lunchverksamheten att bära sina egna kostnader.

Daniel befarar att en del gäster slutat att äta på Lantis, även om det är för tidigt att säga hur många det kan vara.

En rundringning som SU-Nytt gör bekräftar bilden av att lunchgästerna letat sig till andra serveringar. På Café 6:an och i Arrheniuslaboratoriet, som också drivs av Hörs, uppger personalen att det blivit fler matgäster under våren. Restaurangen på Naturhistoriska riksmuseet har också fått fler lunchbesökare från universitetet. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Caroline Haeger som går på biologin tycker att det blivit dyrare.

– Man plockar på sig mer än man tänkt men annars tycker jag allt är bra med det nya upplägget, säger hon.

Reginagruppens förslag

Den 21 april överlämnade den så kallade Reginautredningen sitt förslag om en ny fakultet vid Stockholms universitet till rektorerna vid Lärarhögskolan i Stockholm och Stockholms universitet.

Rector Kåre Bremer förordar förslaget medan Lärarhögskolans rektor Eskil Franck föreslår Lärarhögskolans styrelse att inte tillstyrka utredningens förslag mot bakgrund av det stora motståndet mot förslaget som finns vid lärosätet. Kåre Bremer menar att vid ett nej kan Stockholms universitet som hittills inte vara med och ta ansvar för en utbildning som universitetet inte i tillräcklig utsträckning kan påverka.

Beslut fattas av Lärarhögskolans styrelse den 31 maj och av Stockholms universitets styrelse den 1 juni. Information om besluten kommer att ges på www.su.se/anstalld. ■

Lönerevisionen

Under de senaste månaderna har det pågått ett intensivt lönerevisionsarbete. Lönerevisionen gäller de vars anställning började senast den 31 januari i år. De nya lönerna gäller från 1 april. Trogligtvis betalas de ut med juni-lönen. Doktorander och andra som lönesätts enligt doktorandstegen har redan fått sina nya löner. Nästa gång det är lönerevision är 1 oktober 2007. ■

Ändringar i anställningsskyddet

Riksdagen har beslutat om ändringar i lagen om anställningsskydd och föräldraledighetslagen. Enligt förslagen ska det från och med den 1 juli 2006 införas ett förstärkt anställningsskydd för föräldralediga. Det innebär att i det fall att någon som är helt föräldraledig sägs upp på grund av arbetsbrist så börjar uppsägningstiden löpa efter föräldraledighetens utgång. Vidare föreslås ett förbud mot missgynnande av föräldralediga införas från samma datum. En informationsplikt till all personal med tidsbegränsad anställning om lediga tillsvidareanställningar föreslås också.

Från och med den 1 juli 2007 föreslås tidsbegränsade anställningar få träffas för fri visstidsanställning, vikariat, när arbets-

tagaren fyllt 67 år samt för provanställning. Fri visstidsanställning och provanställning får under en femårsperiod inte tillsammans uppgå till mer än 14 månader, i annat fall övergår den till en tillsvidareanställning. Företrädesrätten föreslås vidare sänkas från 12 månader till 6 månader och ska omfatta alla anställningar.

För anställningsavtal som ingåtts före den 1 juli 2007 ska tidigare bestämmelser gälla. Beräkning av anställningstid för fri visstidsanställning börjar gälla från och med den 1 juli 2007.

Personalbyrån kommer att informera om ändringarna. ■

TEXT: ÅSA GRIP NILSSON, PERSONALBYRÅN

Ny arbetsmiljöpolicy

I samverkan med de fackliga organisationerna och studentkåren har Personalbyrån tagit fram ett förslag till ny arbetsmiljöpolicy. Den lyfter fram den psykosociala arbets- och studiemiljön samtidigt som den viktiga fysiska arbetsmiljön tas till vara. Främst fokuserar policyn på ledarskap, delaktighet och engagemang samt jämställdhet och jämlikhet.

Ledarskapet är avgörande för en god arbetsmiljö. Det är naturligt eftersom makt, ansvar och befogenheter ligger i ledarskapet. Prefekter och enhetschefer har det yttersta arbetsmiljöansvaret vid institutionen respektive enheten.

Delaktighet har en gynnsam påverkan på resultat och hälsa samt inte minst på kreativiteten. Att kunna påverka beslut och att ha en dialog i viktiga frågor är viktigt. Därför är en central del i policyn att engagera och göra medarbetarna delaktiga i arbetsmiljöarbetet.

Jämställdhet mellan kvinnor och män liksom jämlikhet i dess vidare bemärkelse är inte bara en rättvisefråga. Det handlar också om att lyfta fram mer eller mindre medvetna beteenden och diskutera dessa. ■

TEXT: ULF ANDERSSON, PERSONALBYRÅN

SU
BUTIKEN
INKÖP & FÖRSÄLJNING

Munkjacka,
mörkblå
pris: 260:-

Kristallskål
Orrefors Mirror
design Erika Lagerbielke
pris: 570:-

Nya profilprodukter

Nu finns nya profilprodukter, bl a USB-minne, nyckelring, kortfordral, kristallskål, munkjacka och damtopp.

Samtidigt passar vi på att rea ut ett antal produkter:
fleecejacka nu 150:-, ryggsäckar nu 100:-
solglasögon nu 50:-, t-shirt nu 30:-

Öppet: 1/5–15/9 kl 8.00–12.00 och 13.00–15.30
På fredagar stänger butiken 30 minuter tidigare.

Adress: Arrheniuslab hus A plan 2 www.butiken.su.se

Sjunkande förbrukning av papper

Hur många A4-ark papper förbrukades vid Stockholms universitet under 2005? Svaret är 47 427 190 och kan utläsas i miljöredovisningen för 2005. Det är en minskning med drygt åtta miljoner ark jämfört med 2004 och närmare 17 miljoner färre än för år 2000.

Universitetet har därmed uppnått det mål som finns i miljöplanen om att minska förbrukningen per person.

– Pappersförbrukningen har nu kommit ner på en nivå när vi inte längre kommer att göra fler stora besparingar. När vi satte upp målen startade vi på en nivå på 75 miljoner ark och är nu nere på 47 miljoner ark. Alla har varit duktiga på detta område, säger Karl-Axel Boström som är universitetets miljösamordnare.

Elförbrukningen sjunker också stadigt. Förra året förbrukades 32,8 MWh jämfört med närmare 36,2 MWh fem år tidigare. Förra året gick det åt 29,5 MWh för uppvärmning. Även här märks en tydlig minsk-

ning, på drygt 20 procent, jämfört med år 2000.

I miljöredovisningen syns också att elektroniskrotet minskat betydligt. Däremot är det svårt att se några tydligare förändringar i mängden avfall i övrigt.

– Statistiken visar ett oförändrat resande. Förutom att man uppenbart köpt modernare bilar, för bensinförbrukningen sjunker. Vi kan dock ännu inte se att miljöbilar slagit igenom, säger Karl-Axel Boström.

Han förundras även över några saker i svaren från de anställda i de miljöenkäter som görs:

– När vi frågar hur de anställda känner till miljöarbetet, så svarar de att de inte gör det. Men de känner sitt miljöombud! Sedan är det fortfarande många som blandar ihop ”miljöarbete” med ”arbetsmiljöarbete”. ■

TEXT: PER LARSSON

Ska du kasta batterier?

Läs vad som gäller om källsortering under ► www.su.se/anstalld

Första institutionen miljödiplomerad

Den 30 mars diplomerades Institutionen för organisk kemi enligt universitetets interna miljödiplomerings-system. Miljösamordnare Kristina Romare har tillsammans med institutionens miljögrupp drivit på miljöarbetet i fem år. Hon tycker att det är roligt att arbetet uppmärksammas och det sporrar till en fortsättning.

I samband med miljödiplomeringen hölls en ceremoni. Cynthia de Wit, Miljörådets ordförande överlämnade miljödiplomet och gratulerade prefekten Per Unger. Alla medarbetare bjöds också på tårta av Miljörådet.

Per Unger påtalade vikten av att institutionen agerar ansvarsfullt för miljöns skull.

– Vi är de första och har lyckats komma en bra bit på väg. Dock är det viktigt att miljöarbetet fortsätter i samma anda. Exempelvis att vi tänker på det här med rätt dragskåphantering. Institutionen har 60 dragskåp och deras energiförbrukning motsvarar 60 villors värmekostnad. ■

TEXT: PER LARSSON

Färre parkerade bilar med trängselskatt

Vad har försöket med trängselskatt i trafiken inneburit för Stockholms universitet?

En effekt är att det blivit lättare att hitta parkeringsplats i Frescati. Under januari var det en fjärdedel färre bilar på parkeringarna vid universitet jämfört med samma månad året innan. Under februari till och med april går det även att se en minskning, om än inte lika tydlig, av antalet parkerade bilar jämfört med år 2005.

Tretton fordon som ägs av universitetet omfattas av trängselskatten. De bilar som kör post till IT-universitetet i Kista och

Karolinska institutet passerar betalstationerna flera gånger dagligen. Det är inga större summor totalt som betalats i trängselskatt. Men betalningssystemet har ställt till en del administrativa problem, säger Christer Niklasson på Ekonomiafdelningen som samordnar universitetets betalningar.

Reglerna är utformade så att det inte går att använda transpondrar på universitetets fordon för betalning med autogiro (reglerna är anpassade för privatpersoner respektive större fordonsparker). Betalning kan ske till exempel på Seven Eleven och Pressbyrå, antingen kontakt eller med kreditkort.

Har då trafiken minskat? Nej, åtminstone inte enligt personalen på Avdelningen för arabiska vid Institutionen för orientaliska språk som sitter i en byggnad några meter från Roslagsvägen i Kräftriket.

– Tyvärr får man väl säga, eftersom det skulle varit välkommet att kunna öppna fönstret och vädra lite ibland utan att bli döv! Vi brukar prata om att trafiken stör oss och det gör vi lika mycket nu som innan trängselskatterna infördes, säger Hanna Kritz på Avdelningen för arabiska. ■

TEXT: PER LARSSON

www.us-ab.com

US-AB
universitetsservice digitaltryck

Ditt tryckeri på campus

Vi trycker avhandlingar, kompendier, affischer, roll-ups, broschyrer, visitkort, häften och mycket mer...

...allt för just dina behov.

Du vet väl att vi levererar din avhandling inom 5 arbetsdagar efter godkänt provtryck.

Välkommen till oss i Södra huset, B-huset, plan 2,
08-16 32 14, su@us-ab.com

Vi finns även på KTH Stockholm, KTH Kista och Karolinska institutet

I korthet:

John Fullerton har befordrats till professor i filmvetenskap.

Maria Tengö, Institutionen för systemekologi, har fått ett stipendium på 75 000 kronor från Kungens miljöfond.

Nils Wahl, professor europeisk integrationsrätt, har av regeringen nominerats till domare i Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.

Peter Östman, universitetslektor vid Kulturgeografiska institutionen, har fått Johan August Wahlbergs medalj i silver av Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi

Harald Kjellin har befordrats till professor i data- och systemvetenskap.

Monica Axelsson vid Centrum för tvåspråkighetsforskning är en av mottagarna av Stockholms kommunstyrels utmärkelse S:t Eriksmedaljen.

Kjell Albin Abrahamson, redaktör, har utsetts till mottagare av Stiftelsen Staten och Rättens journalistpris för år 2005. Han får priset främst för sina rapporter från östra Europa.

Magnus Appelberg är ny adjungerad professor i ekosystemanalys, särskilt fiskars ekologi, med placering vid Systemekologiska institutionen.

Eske Tsugami har anställts som gästprofessor vid Institutionen för musik- och teatervetenskap.

Berndt Fredriksson är ny gästprofessor i arkivvetenskap.

Peter Michelsen har anställts som gästprofessor i analytisk kemi.

Louise Yngström, professor vid Institutionen för data- och systemvetenskap, har fått den första utdelningen från Bengt G. Lundbergs stiftelse. Utdelningen ska användas till utökad tid för forskning.

Said Mahmoudi, professor i juridik, har av regeringen utnämnts till Sveriges skiljedomare inom Havsrättskonventionen.

I media

Astrid Söderbergh Widding, professor i filmvetenskap, skriver i Svenska Dagbladets kulturdeltagelse att den nyligen bortgångne Vilgot Sjöman var en ensamvarg full av omsorg och motsägelse. Han framstod som en förgrundsgestalt i kampen för sexuell frigörelse och mot samhälleliga och politiska tabun.

Kenneth Hyltenstam, professor i tvåspråkighetsforskning, skriver i en debattartikel på kultursidorna i Dagens Nyheter om språkutbildningen för invandrare.

Madeleine Leijonhufvud, professor i straffrätt, skriver i Svenska Dagbladet apropå gripande av den så kallade Hagamannen i Umeå att det finns en empatilöshet och en egocentricitet i sexuella sammanhang som är ny och skrämmande. Bland vissa män har utvecklats ett känslolöst och destruktivt beteende som tyder på djupa brister i mental utveckling. Och människor värjer sig för insikten om detta.

Ny i Nobelstiftelsens styrelse

Astrid Gräslund, professor vid Institutionen för biokemi och biofysik, har valts in som suppleant i Nobelstiftelsens styrelse. Hon blir därmed den första kvinnliga ledamoten i styrelsen. Hon är sedan tidigare sekreterare i Nobelkommittén för kemi.

Två Hesselgrenprofessorer

Vetenskapsrådets ämnesråd för humaniora och samhällsvetenskap har utsett nya innehavare av Kerstin Hesselgrens gästprofessorer. Två av dem, båda engelska sociologer, ska vara vid Stockholms universitet. **Beverly Skeggs** kommer att vara vid Centrum för genusstudier och **Miriam Glucksmann** vid Ekonomisk-historiska institutionen.

Årets hedersdoktorer utsetta

Nu är det klart vilka som blir årets hedersdoktorer. Humanistiska fakultetsnämnden har utsett **Robert Israel** och **Lena Rangström**. Vid Naturvetenskapliga fakulteten har professorerna **Robert B. Gennis**, University of Illinois, och **Roger J. Summers**, Monash University i Melbourne, utsetts. Vid Juridiska fakulteten heter hedersdoktorerna **Silvana Sciarra**, professor vid universitetet i Florens, och **Richard A. Falk**, professor vid University of California. Professor **Gary W Evans** vid amerikanska Cornell University utses till hedersdoktor vid Samhällsvetenskapliga fakulteten.

Sigrid Arrheniusstipendiat

Naturvetenskapliga fakultetsnämnden har utsett **Lillemor Claesson** till mottagare av 2006 års stipendium ur Sigrid Arrhenius stipendiefond. Stipendiet delas ut för ett framstående forskningsarbete som leder fram till doktorsexamen. Stipendiaten får 65 000 kronor.

Lillemor Claesson, 29 år, är forskarstuderande i mineralogi, petrologi och geokemi. Hon disputerar i höst.

Portugisiskt pris

Chatarina Edfeldt vid Institutionen för spanska, portugisiska och Latinamerikastudier har fått pris för bästa vetenskapliga arbete med genusperspektiv i en portugisisk tävling. Priset delas ut av Kommissionen för jämställdhet och kvinnans rättigheter i Portugal. Hon fick priset för sin avhandling som är en genus- och diskursteoretisk analys av marginaliseringen av kvinnliga fattarskap i den portugisiska litteraturhistorieskrivningen under 1900-talet.

Rektorsbesök från Peking

Onsdagen den 26 april besökte rektorn för Pekings universitet, Xu Zhihong, Stockholms universitet. Under besöket träffade Xu Zhihong rektor Kåre Bremer och företrädare för Institutionen för neurokemi, biblioteket och Studentcentrum.

Stockholms universitet och Pekings universitet har sedan länge utbytesavtal. Förra året var en delegation från Stockholms universitet på besök vid Pekings universitet. Pekings universitet är ett av de högst rankade i Kina, i flera rankningar det främsta.

Utllysning av jämställdhetsstipendier

Jämställdhetskommittén utlyser två stipendier. Det ena är på 5 000 kronor för bästa uppsats på C- eller D-nivå skriven med ett genusperspektiv. Uppsatsen ska vara examinerad under läsåret 2005–2006 och sista inlämningsdag är den 1 september 2006.

Det andra är på 10 000 kronor för utmärkta studentinsatser på jämställdhetsområdet vid den egna institutionen under läsåret 2005–2006.

Läs mera om stipendierna och nomineringsförfarandet på www.jamstkom.su.se

Fysik i Kungsan

Söndag den 10 september är det dags för årets upplaga av Fysik i Kungsan – ett evenemang där forskarna försöker att visa på fysikens betydelse i samhället och för vår världsbild. Det blir experiment, korta föreläsningar, information om utbildningar och forskning, och inte minst, en chans att få träffa forskare och studenter. Förra årets evenemang i Kungsträdgården lockade många nyfikna.

Bakom Fysik i Kungsan står bland annat Fysikum och Institutionen för astronomi vid Stockholms universitet.

Bok om zoologer

Zoologiska institutionen är den äldsta vid universitetet, förra året fyllde den 125 år. Nu finns en bok om institutionens historia åren 1956–2004, skriven av professorerna Björn Ganning och Hans Ackefors. Den som önskar få boken kan kontakta Björn Ganning.

Levande frågelådan

Den 30 mars ordnades *Den levande frågelådan*. Drygt 1 000 elever ur årskurs sex kom till Aula Magna för att ställa frågor till forskare vid Naturvetenskapliga fakulteten.

Höstens kurser vid UPC

Nu går det att anmäla sig till höstens kurser vid Universitetspedagogiskt centrum (UPC). Bland de kurser som ges finns Universitetspedagogik 1 (både på svenska och engelska), Universitetspedagogik 2 Examination för lärande, Bologna - Lärandemål och betygskriterier, samt Forskarhandledning i teori och praktik. Mer information om kurserna finns på www.upc.su.se där det även går att anmäla sig.

Tio år vid Sveaplan

Institutionen för socialt arbete – Socialhögskolan har varit i lokalerna vid Sveaplan i 10 år. Det uppmärksammades den 28 mars med bland annat musik i Sveaplans aula och visning av lokalerna.

Celebert författarbesök

Den 4 maj hade universitetet och Institutionen för spanska, portugisiska och latinamerikastudier ett celebert besök. Den världsberömda peruanske författaren Mario Vargas Llosa föreläste i Aula Magna inför cirka 700 åhörare. Det här var tredje besöket vid Stockholms universitet för Vargas Llosa. Vid föreläsningen utvecklade han sin syn på litteraturen och dess värde för människan. En hel del av de frågor som sedan följde berörde brännbara politiska ämnen.

Vargas Llosa gästade Stockholm med anledning av en kongress över hans verk arrangerad av Instituto Cervante och Lunds universitet.

Jubileum för flytt till Bloms hus

I midsommartid är det trettio år sedan delar av universitetsförvaltningen tog Bloms hus i besittning. In flyttade bland andra rektor och förvaltningschef, fakultetssekreterarna, och planeringsenheten som tidigare suttit utspridda i Spöklottet och kvarteren däromkring.

– Flytten gick smärtfritt, och de flesta var mycket nöjda med att komma ut till campus, nära verksamheten, säger John Fürstenbach som då var chef för Planeringsenheten och ansvarade för flytten.

Före universitetsförvaltningen fanns Skoghögsskolans jordartslaboratorium i huset, så en omfattande renovering var av nöden. Den gjordes 1975–1976, och leddes av arkitekterna Ove Hidemark och Göran Månsson. Huset återfick bland annat sina ursprungliga färger både invändigt och utvändigt. Utställningshallen i botten-våningen återställdes, och fick husera planerings- och informationsenheterna.

Trapphuset i Bloms hus.

LÄS FLER NOTISER ► www.su.se/anstalld

Trevlig sommar önskar redaktionen!

A.

				6	5			
8			4			1		
	7						9	3
4	8			3				
		1				2		
				7			6	4
9	4						5	
		6			1			8
			6	2				

B.

		1			3			
	4				8			7
		6					9	
		2				5		
	8		4		1		6	
		9				3		
	7					2		
5			6				8	
			2			1		

C.

	4							3
6			7					
	9				2	5		
		1				8		
	3		9		5		2	
		7				4		
		8	6				1	
					3			9
2							4	

D.

3			9		2	8		
7			5	3			1	
	3	1			6		5	
9								1
	5		2			3	9	
	1			5	3			7
		7	1		8			2

E.

	7							
	8		5			6		
4				3				2
	9		8			5		
1								4
		3			7		9	
2				1				3
		6			9		5	
							4	

F.

		9				2		
	5			8				
		6			3		7	
4				1			8	
	7						5	
	3			9				6
	1		2			4		
				5			6	
		8				9		

SU-Nytt kan erbjuda sex sudokun i varierande svårighetsgrad konstruerade av Paul Vaderlind vid Matematiska institutionen. (Lösningarna publiceras den 14 augusti på www.su.se/anstalld)

Spår av historien i Frescati

Att Frescatiområdet varit hem för Kungliga Lantbruksakademiens experimental-fält innan det invaderades av universitetet känner många till. Minnena är ännu ganska tydliga i form av till exempel byggnader som Bloms hus och Lantis. Men långt före det, vad fanns på området då?

Svaret är förstås – om vi går tillräckligt långt tillbaka i tiden – inlandsis. På ängen norr om biblioteket finns några klipphöllar (ovan höger) som bär tydliga spår av isens skrapande rörelse då den långsamt rörde sig förbi under den senaste istiden. Efter isen kom vattnet. Frescatiområdet var täckt av det så kallade Litorinahavet ända till slutet av stenåldern, då Lappkärrsberget stack upp som ganska ogästvänliga öar ur vattnet. Under bronsåldern, för cirka tre-tusen år sedan, hade strandlinjen dragit sig tillbaka än mer. De stora rösen som finns på toppen av Stora Lappkärrsberget och Oxberget kom troligen till under den här tiden.

Den som inte vill gå så långt för att se glimtar av det förhistoriska Frescati kan ta sig till den lilla kullen väster om världshuset Stora Skuggan. Där finns några ännu inte utgrävda gravrösen (ovan mitten) som av det topografiska läget att döma är från järnåldern. Ännu in på vikingatid var Laduviken ett seglingsbart sund, och rösen ligger placerade för att synas från sundet.

Alla dessa spår av Frescatis förhistoria är

synliga för ett tränat öga. Vill man veta mer finns det andra spår som inte är lika lätta att få syn på utan undersökning med mikroskop i laboratorium.

Det berättar Ann-Marie Robertsson, kvartärgeolog som håller guidade vandringar om Frescatis geologi, arkeologi och medeltidshistoria. Hon har bland annat letat spår av landskapets historia i Laduvikens bottensediment, där mycket information finns lagrad.

– Pollen, till exempel, kan bevaras i tusentals år i rätt miljö, säger hon, och finns avsatta i sedimentet. Följer man avlagringarna nedåt, det vill säga bakåt i tiden, kan man säga en del om hur naturen och växtligheten såg ut genom att se vilka pollen som finns bevarade.

När de första rösen byggdes fanns det inga fasta bosättningar i området. Under järnåldern börjar däremot människors aktiviteter i området kring Laduviken synas i sedimentet. Då dyker pollen upp från ogräs som trivs vid vägkanter och på gårdsplaner, och från enbuskar som trivs i öppna beteslandskap.

Under vikingatiden började Frescatis invånare röja skog och odla spannmål, humle och hampa. Man högg ner ek och andra lövträd, troligen för att bygga till exempel skepp och bryggor. I pollenfloran ökar enen och andra betesmarksväxter, vilket ger en bild av ett öppnare landskap.

Undersökningen av Laduvikens sediment gjordes i slutet av 1970-talet i samband med utgrävningarna av Helgeandsholmen. På medeltiden hade Helgeandshuset mark för odling och bete vid Stora Skuggan som försåg staden med olika råvaror. Pollenanalysen visar att bruket av marken intensifierades vid den här tiden, och de skriftliga källor som finns berättar att brukarna var olika klosterordnar.

Klostergårdarna blev kvar på området ända till Gustav Vasa drog in all klostermark till staten vid sin reformation. Men det är en annan historia. ■

TEXT: MARIA IBSÉN
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Prefekt med konsumentperspektiv

Jag är ingen klassisk akademiker och jag har inte varit särskilt länge vid Stockholms universitet. Men jag har en del i bagaget som kan vara till nytta, säger Carina Holmberg, nybliven prefekt vid Företagsekonomiska institutionen (Feken).

– Jag tror att det är saker jag har gjort vid sidan av det akademiska som kommer till användning i prefektskapet. Jag har i många roller arbetat med administration och ekonomi. Men den främsta anledningen till att jag tog uppdraget som prefekt är att jag tycker att Feken är det självklara valet. Det är en levande miljö med många spännande människor och idéer.

Efter ett antal år i resebyråbranschen och påmindreföretagbörjade Carina Holmberg vid 25 års ålder på Handelshögskolan i Stockholm där hon så småningom disputerade i marknadsföring med inriktning på konsumentbeteende. Därefter följde fem år på KF, sedermera Coop. Hon inriktade sig bland annat på hur data om konsumentbeteende, som registreras via de så kallade Med mera-korten, kan användas för att göra verksamheten mera kundvänlig och därmed också mera lönsam.

– Det handlar inte om att förstå statistik över vilket toalettpappersmärke du köper för att sedan skicka hem en massa reklam. Data kan anonymiseras. Genom att analysera de stora flödena kan dagligvaruhandeln anpassa till exempel utformningen av kundmötet efter människors verk-

liga önskemål och behov. Hur betar vi oss egentligen när vi väl kommer in i butiken? Dessa uppgifter ger en bättre bild av verkligheten än enkäter eller fokusgrupper.

Men när uppdraget på Coop försvårades av alltför täta ledningsbyten sade hon upp sig. En månad senare var hon projektanställd på halvtid vid Feken. När en lektorstjänst inriktad på konsumentbeteende utlystes var hon en självklar kandidat. När hon nu går över till prefektskapet säger hon sig känna stor ödmjukhet inför uppgiften.

– Det går inte att sticka under stol med att vi har både positiva och negativa saker att hantera. Det är ingen avundsvärd situation att tampas med minus i räkenskaper. Bolognaprocessen kommer också att kräva tid och engagemang. Men Feken är en kunskapsorganisation med väldigt kvalificerade medarbetare med bred kompetens på just dessa områden.

Även Feken känner av det minskade söktrycket. Ekonomlinjen är dock fortfarande en av de mest sökta utbildningarna vid universitetet.

Tiden vid Stockholms universitet omfattar även en del annat än företagsekonomi.

– Just nu sitter jag faktiskt och väntar på resultatet av en tenta i italienska. Jag hoppas att få användning av kunskaperna när jag fotvandrar i Norditalien i sommar. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Öppettider i sommar

När är biblioteket, SU-butiken eller restaurangerna i Frescati öppna i sommar?

► www.su.se/oppet

På gång i Bergianska

13 juni–15 augusti

Trädgårdsvandringar på tisdagar 13–14

13 juni

Japanska dammen och Asiatiska skogen

26 juni–29 juni

Nattens näckrosor i Victoriaväxthuset

27 juni

Örtagården visas

4 juli

Potatisväxter – från petunia till aubergin

25 juli

Grönsaksodlingen visas

LÄS MER ► www.bergianska.se